

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА НА ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ
ОРЛОВОЇ-КУРИЛОВОЇ ОЛЬГИ ВОЛОДИМИРІВНИ
«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ», ПОДАНОЇ НА ЗДОБУТТЯ
НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ЕКОНОМІЧНИХ НАУК ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 08.00.03 – ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Актуальність теми дослідження

Сучасний стан розвитку національної економіки відбувається за несприятливих умов, що обумовлюються загостренням інституціональних протиріч, турбулентністю зовнішнього середовища, наростанням конкуренції та підвищенням міграційних процесів. До зазначених негараздів вразливий і сектор інноваційного підприємництва, функціонування якого є вкрай необхідним в контексті формування інноваційної економіки заснованої на науковому прогресі та технологічному випередженні. Виважене та удосконалене державне регулювання зазначеним сектором економіки, здатне забезпечити стимулювання інноваційного розвитку підприємництва та відкрити нові можливості екстенсивного зросту національної економіки. На часі визначення найдивніших інструментів реалізації інноваційної політики підприємництва, що забезпечать удосконалення інфраструктурних елементів, поліпшення інституціонального середовища та зменшать трансакційні або трансакційні витрати у підприємницькій діяльності. Особливе значення набуває необхідність визначення стратегічних орієнтирів кластеризації інноваційного підприємництва, що забезпечить синергетичний ефект в усіх секторах та галузях промисловості.

Зазначені позиції обумовлюють необхідність подальших ґрунтовних досліджень в напрямку формування державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації економіки з урахуванням незбалансованості інноваційних процесів, швидких змін глобального ринку інновацій та підсилення конкуренції між світовими товаровиробниками.

Дисертацію Орлової-Курилової О. В. виконано у відповідності з планом

науково-дослідних робіт ВНЗ «Національна академія управління» за темою «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер 0116U003934), в межах якої здобувачкою запропоновано методологію державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки. Плану науково-дослідних робіт Луганського національного аграрного університету у межах тем: «Управління ресурсним потенціалом підприємств, спрямоване на формування конкурентних переваг в аграрному секторі економіки» (державний реєстраційний номер 0119U101985), де здобувачкою обґрунтовано інституціональні засади забезпечення сталого розвитку інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки; «Організаційно-методологічні засади активізації фінансово-економічного потенціалу національного простору в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0119U101446), де здобувачкою запропоновано практичні рекомендації щодо активізації фінансово-економічного потенціалу інноваційного підприємництва в умовах глобалізації; «Управлінські аспекти модернізації аграрного виробництва в умовах інтеграції України до Європейського економічного простору» (державний реєстраційний номер 0116U005247), де здобувачкою визначено концептуальні орієнтири модернізації аграрного виробництва на інноваційних основах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Дослідження тексту дисертації, автореферату, опублікованих праць за тематикою дослідження Орлової-Курилової О.В. дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження виконане на високому рівні, результати є достовірними, а висновки узгодженими з основним текстом роботи.

Орловою-Куриловою О. В. при написанні дисертації використовувався комплекс загальнонаукових концепцій, фундаментальних теорій, способів та методів пізнання проблематики державного регулювання розвитком інноваційного

підприємництва в умовах трансформації національної економіки. Теоретичну основу дослідження утворили положення та наукові праці вчених у галузях: державного регулювання та інституціональних змін; економічної теорії формування генези підприємництва та інновацій; теорії еволюції складних економічних систем у відкритій макроекономіці, у яких порушувалося питання інфраструктурного забезпечення інноваційних процесів; теорії управління персоналом та стимулювання розвитку інтелектуального капіталу в економіці, заснованої на знаннях; макроекономічної теорії в напрямку дослідження циклів трансформації інноваційної економіки. Використання зазначених концепцій та теорій дозволило здобувачці опрацювати значний масив наукової, статистичної та нормативно-правової інформації та на цій основі запропонувати власне бачення вирішення проблематики, що порушується в дисертації.

Зазначені позиції свідчать про достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, розроблених у дисертації Орлової-Курилової О.В.

Новизна наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації

В результаті наукового дослідження здобувачкою розв'язано важливу наукову проблему – обґрунтування теоретико-методологічних та прикладних засад державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки. Найважливіші наукові результати, які характеризують новизну дослідження полягають у тому, що авторкою вперше обґрунтовано Концепцію державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації економіки, що ґрунтується на реалізації рефлексивної парадигми державного реагування, ідентифікації та рефлексії імпульсів дифузії інновацій, формування системи альтернатив вибору державного впливу та заснована на досягненні моделі забезпечення конкурентних переваг інноваційного підприємництва. Запропоновано методологічні основи реалізації державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва з позицій

неоінституціонального підходу, які базуються на синергетичному поєднанні процесів забезпечення генерації людського ресурсу, ентропії інституціональних пасток, позитивістської консолідації стейкхолдерів ринку та сигнаторики імпульсів інституціонального середовища, взаємна конфігурація яких дозволила сформувати методологічну базу реалізації Концепції державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва.

Сформовано праксеологічні компоненти аксіоматичного кола трансформації позитивної синергії в інституціональному середовищі інноваційного підприємництва, що призводить до блокування негативних синергій за допомогою реалізації інструментарію помірно-адміністративного впливу держави та є основою досягнення збалансованої сукупності позитивних тенденцій у середовищі підприємництва.

Теоретичне і практичне значення наукових результатів

Одержані результати та розроблені пропозиції становлять теоретико-методологічну основу державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки. Найважливіші теоретичні положення, практичні розробки, методичне забезпечення і висновки, що представлені в дослідженні, доведено до рівня конкретних рекомендацій та використані органами державної влади, підприємствами, установами, що підтверджено довідками про впровадження в діяльність: Верховної Ради України – при опрацюванні проектів внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення державної підтримки підприємницької діяльності та стимулювання інноваційної активності суб'єктів підприємницької діяльності, а також розширення та поглиблення діалогу між органами державної влади і бізнесу, формування розгорнутої платформи для здійснення управлінських дій з удосконалення державної політики підтримки підприємництва (довідка від 17.12.2020 р. № 417д9/9-2020/244275); Комітету з питань аграрної та земельної політики Верховної Ради України при розробці комплексного підходу оцінювання інноваційного потенціалу аграрних підприємств (довідка від 12.04.2021 р. № 04-11/13-2021/124546);

Департаменту економічного розвитку та зовнішньоекономічної діяльності Луганської обласної державної адміністрації (Луганської обласної військово-цивільної адміністрації) при удосконаленні державного регулювання інституцій інфраструктурного забезпечення розвитку підприємництва та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону та розробці Плану заходів з реалізації на 2021-2023 роки Стратегії розвитку Луганської області на період 2021-2027 років (довідка від 15.02.2021 р. № 06/01-11/00359); Головного управління Державної податкової служби у Луганській області з метою оновлення законодавчої бази у сфері оподаткування, формування нового інституційного середовища сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом та впровадження спеціальних податкових режимів для інноваційних підприємств (довідка від 18.01.2021 р. № 05/12-8/0197); ТОВ «Корум Сорс» при організації підготовки та підвищенні кваліфікації управлінського персоналу підприємства здатного реалізовувати стратегію керування підприємством в умовах кластеризації економіки, а також створенні на рівні підприємства онлайн платформи як датацентру для учасників кластеру (довідка від 18.02.2020 р. № 968-19); ТОВ «Базис-программ» з метою оцінювання інноваційного потенціалу підприємства, визначення реальної спроможності підприємства до здійснення поточної та перспективної інноваційної діяльності, з'ясування доцільності диверсифікації виробництва, впровадження ефективних напрямків реалізації маркетингової політики комерціалізації продукції на ринку споживачів (довідка від 28.07.2020 р. № 6025з58/7); ТОВ «Сервіс+Агро» в процесі оптимізації форм взаємодії бізнесу та влади, обґрунтування та реалізації стратегічних суспільних і приватних ініціатив, а також удосконалення технологій ведення ділових безконфліктних перемовин між підприємцями та державними службовцями (довідка від 11.08.2020 р. № 2948/08-20). Теоретичні положення дисертаційної роботи використовувалися в освітньому процесі ВНЗ «Національна академія управління» при викладанні дисциплін «Інноваційний розвиток підприємства», «Стратегічне управління», «Інновації в міжнародному бізнесі» (акт від 28.05.2020 р).

Повнота викладення наукових результатів в опублікованих працях

Основні результати дисертації опубліковано в 42 наукових працях, серед них: 4 колективні монографії (у тому числі 1 зарубіжна); 1 – навчальний посібник; 21 стаття у наукових фахових виданнях України; 3 статті у наукових фахових виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних «Web of Science» та «Scopus»; 13 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій 46,71 друк. арк., особисто належать автору – 39,97 друк. арк.

Дискусійні положення та зауваження до тексту дисертаційної роботи

Відзначаючи достатній науковий рівень виконаного дослідження, слід зауважити, що деякі положення дисертаційної роботи Орлової-Курилової О.В. мають дискусійний характер.

1. На с. 32 рис. 1.1. зображено «Коло змін базових дефініцій тезаурусу інноваційного підприємництва», які включають вісім понять, що характеризують інноваційне підприємство. Водночас, за нашим баченням теоретичне підґрунтя явища, що аналізується є значно ширшим та розгалуженим, вміщує інші поняття, які здобувачка не дослідила.

2. Здобувачка зазначає, що реалізація інноваційної діяльності засвідчує, що вона повинна відбуватися за рахунок щільної взаємодії великих, середніх та малих підприємств (с. 42). Погоджуючись з зазначеним, зауважимо, що у подальших розділах здобувачка досить поверхнево наводить приклади такої взаємодії та не визначає, за допомогою якого інструментарію держава буде забезпечувати таке партнерство.

3. На с. 45 рис. 1.3. здобувачкою визначено реалізацію інноваційного проекту з урахуванням заходів державної підтримки. Водночас складники блоку «заходи державної підтримки» слід було поєднати зі складниками «етапи реалізації інноваційного проекту», що більш детально описувало би напрямки такої підтримки в контексті потреб інноваційного підприємства.

4. Здобувачка вказує на необхідність створення симультанної методології формування Концепції державного регулювання інноваційним підприємництвом в умовах трансформаційної економіки. Водночас не досить зрозуміло у чому її симультанність та навіщо поєднувати між собою парадигми генерації людського ресурсу, антропії інституціональних пасток, позитивіської консолідації, сигнаторики імпульсів.

5. Не достатньо поглиблена думка здобувачки щодо доцільності використання неоінституціоналізму при визначенні методології реалізації державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва. Серед іншого доцільно було пояснити, яким чином інструментарій неоінституціоналізму можливо використати в умовах сучасної національної економіки.

6. У третьому розділі здобувачкою, серед іншого, запропонована методика оцінювання інноваційного потенціалу інноваційних підприємств, водночас не достатньо конкретно відзначаються причини обрання саме кадрової, інвестиційної, техніко-технологічної, інформаційної складової.

7. Здобувачкою запропоновано схему розвитку горизонтально-інтегрованого інноваційного кластеру у промисловості, водночас не достатньо обґрунтовано інфраструктурні елементи, які будуть сприяти процесу кластеризації. Також доцільно було би навести зарубіжний досвід державної підтримки інноваційних кластерів у промисловості та визначити можливості його реалізації в Україні.

8. П'ятий розділ перевантажений розрахунками та таблицями. Доцільно було би деякі з них винести у додаток, що значно полегшило би сприйняття інформації зображеної у пунктах розділу.

Наведені зауваження до дисертаційної роботи не зменшують загальної теоретичної, науково-методичної та практичної цінності дисертації Орлової-Курилової Ольги Володимирівни на тему «Державне регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки», яка є завершеним науковим дослідженням, виконаним на достатньому науковому рівні.

Загальні висновки та оцінка відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Орлової-Курилової Ольги Володимирівни на тему «Державне регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки» є завершеним самостійним дослідженням, яке характеризується високим науковим та прикладним рівнем. Завдання, що представлені у роботі дозволяють вирішити важливу наукову проблему – обґрунтування теоретико-методологічних положень, методичного інструментарію та практичних рекомендацій стосовно державного регулювання розвитком інноваційного підприємництва в умовах трансформації національної економіки, що є важливим в умовах мінливості та невизначеності розвитку вітчизняної економіки. Робота має обґрунтовані, апробовані, достовірні та оригінальні результати науково-практичного та прикладного значення.

Дисертаційна робота Орлової-Курилової Ольги Володимирівни та автореферат відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24.07.2013 р. № 567 зі змінами і доповненнями, затвердженими Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її авторка, Орлова-Курилова Ольга Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

